

OBLJETNICE U 2013. GODINI

TEREZIJA HORVAT

Obljetnice u 2013. Godini

- 1193.** U ispravi Bele III. navodi se *comes curialis de Cris*, prvi sačuvani pismeni spomen o Križevcima i županu zvanom Ižan.
- 1213.** Prvi poznati spomen križevačkog kastruma u pisanim povijesnim dokumentima.
- 1553.** Ulama-paša napadao Križevce i Kalnik. Suprotstavio se Ivan Alapić, zlatni vitez, vlasnik Kalnika od 1520. godine, suprug Margarite Zrinski.
- 1603.** Rođen Ivan III. Drašković. Kao križevački kapetan sudjelovao u bitci kod Siska 1593. godine.
- 1793.** Umro u Križevcima Jozafat Bastašić, doktor prava, filozofije i bogoslovije. Biskup Grkokatoličke biskupije u Križevcima od 1787. godine do smrti. Izborio kod cara i kralja Leopolda II. da se sjedište Biskupije preseli iz Gornjeg Tkalca u Križevce.
- 1803.** Rođen u Križevcima Ivan Zidarić Sudovečki. Kao križevački podžupan pomogao osnivanje Ilirske čitaonice u Križevcima. Od 1848. do 1850. bio veliki župan križevački, hrvatski podban i potpredsjednik Banskog stola od 1861. godine.
- 1813.** Rođen Antun Nemčić Gostovinski, književnik. (200. godišnjica rođenja). Pravo završio u Zagrebu. Službeničku karijeru započeo u Križevcima, bio kotarski sudac u Novom Marofu, 1848. godine izabran za saborskog zastupnika. Kao križevački veliki županijski bilježnik na putu Podravinom obolio od tuberkuloze i umro u Križevcima 1849. godine, gdje mu je i posljednje počivalište. Bio posebno vezan za Križevce. Pisao: pjesme, putopis *Putositnice*, komediju *Kvas bez kruha ili Tko će biti veliki sudac*, nezavršeni roman *Udes ljudski*.
- 1813.** Rođen Ljudevit Vukotinović Farkaš, pravnik. Istaknuo se kao književnik, znanstvenik, političar i gospodarstvenik. Znameniti ilirac i počasni građanin Križevaca. U Križevcima osnovao Ilirsku čitaonicu 1839. godine. Umro 1893. godine.
- 1843.** Rođen Tadija Smičiklas. Djetinjstvo proveo u Križevcima (kod strica Đure Smičiklasa, biskupa Grkokatoličke biskupije). Osnovnu školu završio u Križevcima, gimnaziju u Zagrebu, studirao u Pragu, povijesne znanosti usavršio u Beču. Radio na riječkoj i zagrebačkoj gimnaziji i na Filozofskom fakultetu u Zagrebu kao profesor povijesti. Bio rektor zagrebačkog Sveučilišta, saborski zastupnik, predsjednik Matice hrvatske, predsjednik JAZU-a (danas HAZU). Znamenit kao autor *Povijesti Hrvatske I.-II.*, prve cjelovite povijesti hrvatskog naroda.
- 1843.** Umro u Križevcima Sigismund Fodroci, povjesničar. Rodom iz Erdovca, pripadnik plemićke obitelji Fodroczy (plemstvo od 1520.). Djela pisao na latinskom, na memoarski način, s prevladavajućim apologetskim stavom prema mađarskoj kruni.
- 1853.** Rođen Julije Drohobeczky (160. obljetnica rođenja), grkokatolički biskup, publicist, mecena, počasni građanin Križevaca. Biskupom postao 1891. godine. Zaslužan za obnovu križevačke Grkokatoličke katedrale 1892. godine u kojoj je i pokopan nakon smrti. Djelovao i pomagao u raznim udrugama kao član ili predsjednik. Dugogodišnji predsjednik Hrvatskog glazbenog zavoda. Pomagao Zlatka Balokovića, bio s njim u dobrim odnosima.
- 1853.** Rođen Đuro Badovinac, crkveni pisac, dobitnik, pomagao križevačke škole. Za-

mjenik biskupa Grkokatoličke biskupije od 1889. do 1892. godine.

- 1853.** Umro Bazilije Bubanović, svećenik, pjesnik, poliglot, ilirac. Prikupljao građu o Grkokatoličkoj biskupiji. Predsjednik Biskupske kurije i ravnatelj protokola biskupske kancelarije od 1845. do 1853. godine.
- 1863.** Rođen Mirko Breyer, antikvar, bibliofil, knjižar i nakladnik. Djetinjstvo i pučku školu završio u Križevcima. Školovanje nastavlja u Varaždinu, Zagrebu, Trstu, Beču i Hamburgu. Od 1890. do 1930. godine ponovno u Križevcima, nakon toga preselio u Zagreb. Autor brojnih eseja, studija i rasprava.
- 1863.** Rođen Dragutin Šram, matematičar i fizičar. U Križevcima završio osnovnu školu, gimnaziju u Zagrebu, a matematiku i fiziku u Tübingenu i Grazu. Na Gospodarskom učilištu u Križevcima predavao matematiku i deskriptivnu geometriju. Pisac stručnih članaka iz matematike i geometrije.
- 1883.** Rođen Janko Šimrak, biskup i političar. Grkokatolički vladika u Križevcima od 1940. do 1945. godine. Političar, novinar i crkveni povjesničar. Zalagao se za vjersko i crkveno jedinstvo od prvih vjekova. Objavljivao djela na latinskom i hrvatskom jeziku.
- 1883.** Rođen Stanislav Stražnický, glazbeni pisac i kritičar. Dirigent pjevačkih društava i glazbeni kritičar.
- 1893.** Umro Ljudevit Vukotinović, pjesnik i pravnik. Sin plemićke obitelji. Školovao se u Zagrebu, Velikoj Kaniži, Szombathely i Požunu (Bratislavi). Pravnu službu započeo u Križevcima, najprije kao županijski podbilježnik, zatim veliki sudac i križevački veliki župan. Bio oduševljeni preporoditelj i Gajev suradnik, povjerenik bana Jelačića 1848. godine i časnik u narodnoj gardi. Član JAZU-a (HAZU-a), tajnik Gospodarskog društva i urednik *Gospodarskog lista*, ljubitelj prirode, prirodoslovac. Pisao pjesme i pripovijetke.
- 1893.** Umro Mirko Bogović, pjesnik i pripovjedač. Pučku školu završio u Križevcima, školovanje nastavio u Varaždinu, Szombathelyu, Zagrebu i Požunu. Nemirne, beskompromisne naravi, postao tragična figura hrvatske politike razapete između Beča i Pešte. Pisao pjesme, pripovijesti i drame s povijesnom tematikom. Drame: *Frankopan*, *Matija Gubec*, *Stjepan - posljednji ban bosanski*. Umro u Zagrebu s osjećajem napuštenosti.
- 1903.** U Vrdniku (Srijem) rođen Franjo Ožegović, prvi hrvatski naftni geolog. Poslije Drugog svjetskog rata otkrio prvo naftno polje u Hrvatskoj: Križ - Šumećani. Bio profesor na Tehničkom fakultetu i dekan na Tehnološkom fakultetu. Predsjednik Hrvatskog geološkog društva, urednik časopisa *Nafta*, prvi počasni član Znanstvenog savjeta za naftu JAZU-a, danas HAZU. U svom vinogradu i klijeti u Gornjim Vinama okupljao visokobrazovano i domoljubno društvo.
- 1913.** U Zagrebu rođen Andre Mohorovičić, akademik, povjesničar i teoretičar arhitekture. Bio redovni član JAZU-a (HAZU-a), urednik *Enciklopedije likovnih umjetnosti*. Pisao o urbanizmu u Zagrebu i srednjovjekovnoj arhitekturi u Istri, na Cresu i Lošinju. Bio počasni građanin Križevaca.
- 1913.** Rođen Gabrijel Bukatko, nadbiskup, doktor teologije. U Križevcima Grkokatoličke biskupije od 1945. do 1961. godine, a zatim i nadbiskup Rimokatoličke crkve u Beogradu. Zaslužan za održavanje manastira u Lepavini.
- 1933.** Rođen Drago Bahun (Veliki Raven, kraj Križevaca), glumac i režiser. Kao glumac proslavio se ulogom Petrice Kerempuha. Bio i umjetnički voditelj Križevačkog velikog spravišća.
- 1963.** Umro Slavko Kolar, književnik. U Križevcima boravio od 1911. do 1913. godine i diplomirao na Višem gospodarskom učilištu. Afirmirao se kao agronom, a proslavio kao književnik te pisac humorističkih i satiričkih radova.